

Aandoeningen bij opgroeiende veulens

Foto: Amd Bronkhorst

Foto: René van Bakel

■ Rijk-Jan Pleijter

In 1995 als dierenarts afgestudeerd in Utrecht. Sinds 2001 Erkend Paardendierenarts.

De Hoefslag publiceert maandelijks een artikel waarin een veterinair onderwerp wordt behandeld. Deze artikelen zijn geschreven door de vijf Erkend Paardendierenartsen van Dierenartsenpraktijk Moergestel. Deze vijf paardendierenartsen werken vanuit een klassieke, reguliere geneeskunde en volgen de moderne ontwikkelingen op de voet. Elke paardendierenarts heeft zich vanuit eigen interesse in een of meerdere onderdelen van de veterinaire geneeskunde bekwaamd. De veterinaire werkzaamheden zijn op basis van die interesse verdeeld. Rijk-Jan Pleijter, de auteur van dit artikel, richt zich in het bijzonder op behandeling van paarden bij mensen aan huis, in de zomer met name voor gynaecologische zaken. Hij is paardeneigenaar en -fokker en nauw betrokken bij het paardenbedrijf van Maatschap Pleijter in Zalk. Op www.dapmoergestel.nl vindt u alle Hoefslagartikelen van DAP Moergestel.

De meeste veulens zijn geboren en de eigenaren halen opgelucht adem. Helaas gaat het soms wel eens mis met het jonge paard. In dit artikel aandacht voor aandoeningen die kunnen voorkomen bij de opgroeiende veulens: diarree, longontstekingen en botgroeistoornissen.

TEKST: RIJK-JAN PLEIJTER • FOTO'S: DAP MOERGESTEL

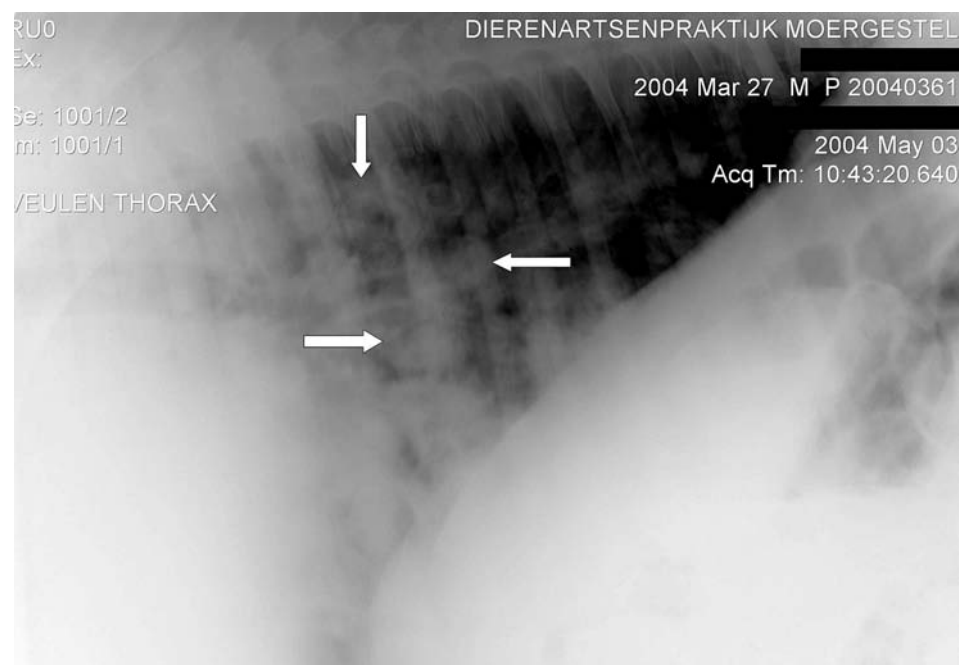
Diarree

Diarree komt bij veulens van alle leeftijden voor en de oorzaken zijn zeer divers. De diarree die het veulen vertoont tussen de vier en veertien dagen na de geboorte, is iedereen bekend. In deze periode treedt de zogenaamde veulenhengstigheid op. De oorzaak voor deze diarree, die meestal vanzelf weer overgaat, is niet helemaal duidelijk. Er werd altijd gedacht dat de veranderde melksamenstelling door het hengstig zijn van de merrie of een worminfectie (*Strongyloides westeri* via de moedermelk) oorzaken waren voor de diarree. Bij veulens die moederloos waren en kunstmelk te drinken kregen, bleek deze diarree in dezelfde periode echter ook voor te komen. Het ligt daarom meer voor de hand dat het ontstaat door een verandering van de bacterieflora in de darmen of veranderingen in het dieet. Het veulen begint immers al na een paar dagen kleine beetjes hooi en krachtvoer te eten. In het algemeen is het veulen niet ziek, heeft geen koorts en blijft goed drinken. Een specifieke behandeling is normaalgesproken niet nodig. Wel wordt om worminfecties uit te sluiten geadviseerd de merrie direct na het veulenen en het veulen op de leeftijd van tien dagen te ontwormen met een ivermectine bevattend ontwormingsmiddel. Het advies is daarna merrie en veulen om de acht weken te ontwormen met bovengenoemd wormmiddel om verdere wormbesmettingen te voorkomen. Wanneer een bacteriële infectie de oorzaak is voor diarree, is het veulen vaak echt ziek. Een bacteriële infectie komt voor bij zowel heel jonge als oudere veulens. Het veulen heeft in tegenstelling tot de diarree in de veulenhengstigheid koorts en is algemeen ziek. Je kunt dit ook zien aan de volle uier van de merrie, omdat het veulen slecht drinkt. Het is bij deze veulens van belang om na te gaan of de weerstand in orde is door het controleren van de antilichamen die met de biest zijn opgenomen. Als deze weerstand onvoldoende is, kan de dierenarts door middel

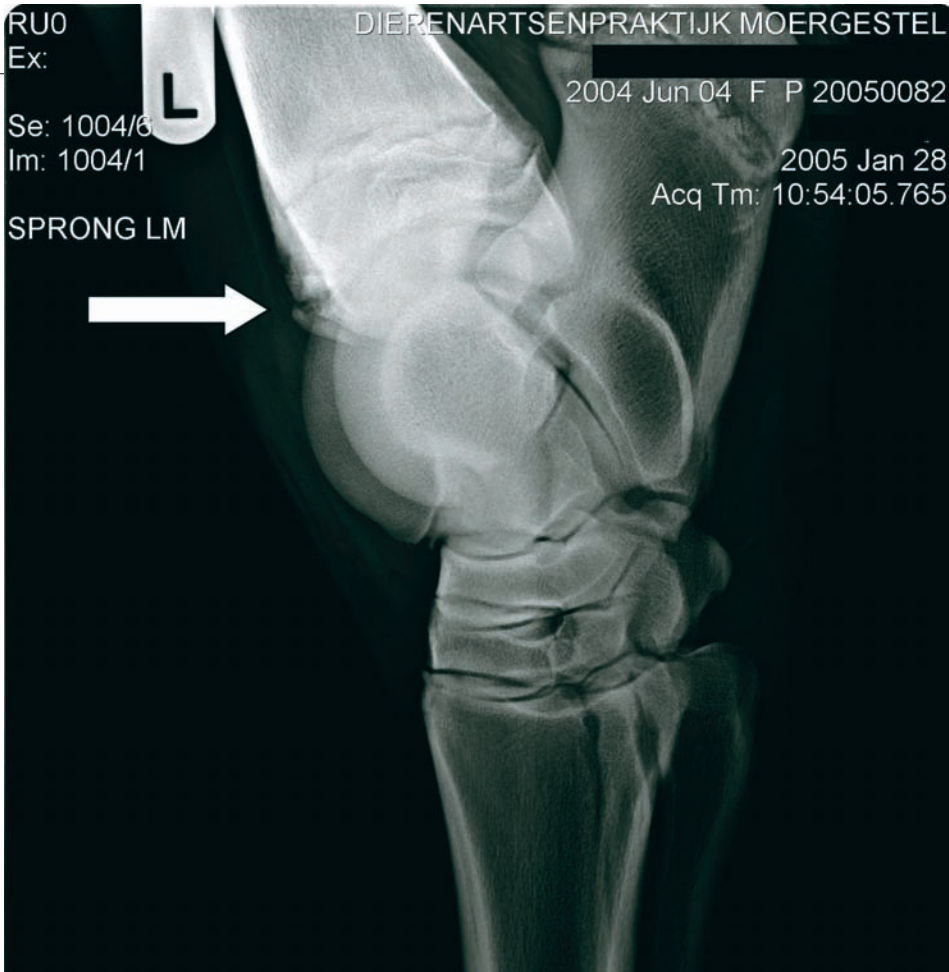
van een plasma-infuus antistoffen toedienen. Deze veulens hebben meestal veel zorg en aandacht nodig, krijgen antibiotica en bij kans op uitdroging krijgen ze vocht per infuus toegediend. **Virussen** veroorzaken bij met name jonge veulens diarree en niet bij oudere paarden. De veulens zijn vaak sloom en drinken onvoldoende. De diarree veroorzaakt door virussen wordt meestal gezien bij veulens jonger dan twee maanden en duurt meestal vier tot zeven dagen. Hoe jonger de veulens zijn, hoe erger de klinische verschijnselen kunnen zijn. De therapie is vaak symptomatisch, dat wil zeggen de vochtbalans in de gaten houden en zonodig door middel van extra vocht met zouten corrigeren en diarreeremmende middelen toedienen. Daarnaast moet de eigenaar quarantainemaatregelen nemen om te voorkomen dat het virus zich verder verspreidt. Als laatste oorzaak voor diarree bij opgroeiende veulens kan nog genoemd worden de **voedingsdiarree** door het teveel melk drinken in één keer of het eten van onverteerbare bestanddelen, zoals zand. Bij deze vorm van diarree is er ook geen sprake van een algemeen ziek veulen.

Longontstekingen

Van de longontstekingen bij opgroeiende veulens door virussen en/of bacteriën is die ten gevolge van een infectie met de bacterie **Rhodococcus equi** zeer moeilijk te behandelen en soms zelfs fataal voor het veulen. Het komt vooral voor op de grotere paardenfokbedrijven. De *Rhodococcus equi* is een bacterie die gewoon aanwezig kan zijn op het weiland, in de paddock of in de stal en die het veulen door inademing binnenkrijgt. Voornamelijk in paardenmest kan de bacterie kan zich goed vermenigvuldigen. Er zijn bedrijven die elk jaar weer geconfronteerd worden met deze aandoening en waar je echt kunt spreken van een bedrijfsprobleem. Veulens worden besmet op een leeftijd van zes tot twaalf weken. Dit is te verklaren door het afnemen van de bescherming van de antistoffen die het veulen met de biest van de merrie heeft binnengekregen en het nog onvoldoende aan kunnen maken van antistoffen tegen de ziekteverwekker door het veulen zelf. Ook kunnen de spoolwormlarven een rol spelen. Deze maken een trektocht door het longweefsel en zorgen zo voor een entree-poort voor de bacteriën. Weer een reden dus om ook veulens goed te ontwormen. In het begin van het ziekte-

Röntgenfoto van ontstoken longen

Röntgenfoto van een spronggewricht met osteochondrose

proces is een longontsteking door *Rhodococcus equi* niet altijd te onderscheiden van een andere longontsteking. Op een bepaald moment zijn er echter bij het beluisteren van de longen duidelijk afwijkende geluiden te horen en gaan de veulens hoesten. De veulens krijgen daarna hoge koorts en hebben een snelle ademhaling. Ondanks de hoge koorts blijven de veulens vaak redelijk goed drinken en zijn ze ernstiger ziek dan ze er uitzien. Naast deze ziekteverschijnselen is deze vorm van longontsteking aan te tonen door het kweken van de bacterie in het laboratorium en door middel van het zichtbaar maken van de door de bacterie veroorzaakte abscessen via een röntgenfoto of een echo van de longen. Om de bacterie te bestrijden zijn in het beginstadium van de aandoening diverse soorten antibiotica te gebruiken. Wanneer het veulen de aandoening al een tijdje onder de leden heeft en zich al abscessen hebben gevormd, moet over worden gegaan op een zeer langdurige

therapie met speciale combinaties van antibiotica. Deze therapie is meestal langdurig (enkele weken) en behoorlijk prijzig. Er kan pas gestopt worden met de therapie als uit een röntgenfoto of echo blijkt dat de abscessen verdwenen zijn uit de longen. De aandoening is erg hardnekkig en soms komt het veulen te overlijden of wordt besloten het te laten inslapen.

Botgroeistoornissen

Tot slot twee aandoeningen die door stoornissen in de botgroei veroorzaakt worden: osteochondrose en de zogenaamde Engelse ziekte of rachitis. **Osteochondrose** is een storing in de rijping en verbening van het gewrichtskraakbeen. Deze aandoening is aanwezig bij misschien wel 25 procent van alle veulens. Door osteochondrose kunnen veulens afwijkend kraakbeen en losse stukjes in het gewricht krijgen. Uitwendig is soms een duidelijke overvulling van het aangetaste gewricht te zien en sommige veulens zijn kreupel. Op röntgenfoto's zijn de losse stukjes meestal zichtbaar. Tot op

heden is niet geheel duidelijk waarom osteochondrose bij het ene veulen wel en bij het andere niet voorkomt. Osteochondrose wordt veroorzaakt door verschillende factoren. In zekere mate is osteochondrose erfelijk, maar ook omgevingsfactoren spelen een rol. Bij omgevingsfactoren moet je denken aan de voeding van zowel het veulen als de drachtige en zogende merrie. Tevens is de hoeveelheid beweging die het opgroeiende veulen krijgt van belang. Naar de invloed van de omgevingsfactoren heeft de Hoofdafdeling Gezondheidszorg van het Paard van de Universiteit Utrecht enkele jaren geleden een groot onderzoek gedaan. Zowel voeding als beweging speelde een rol bij de ontwikkeling van osteochondrose. Het KWPN is bezig met het zogenaamde jaarlingenonderzoek naar osteochondrose om te proberen in beeld te brengen of bepaalde hengsten wel of geen osteochondrose vererven. Wellicht kan in de toekomst via DNA van de merrie en de hengst worden voorspeld of er een kans is dat er een veulen met osteochondrose geboren wordt.

Engelse ziekte (rachitis) wordt tegenwoordig bijna niet meer waargenomen. Bij deze aandoening hebben opgroeiende veulens door de snelle groei een verdikking en verbreding van de groeischijven. Uitwendig is dit het beste te zien aan de kogels van het veulen. Deze zijn dan rondom wat verdikt. Wanneer een dierenarts bij een veulen Engelse ziekte vermoedt, kan hij overwegen om een injectie of een kuur met vitamines te geven, omdat men vroeger dacht dat de ziekte door een tekort aan vitamines werd veroorzaakt.

De hierboven genoemde aandoeningen bij opgroeiende veulens zijn voor een deel goed door uw dierenarts te behandelen. Het is van belang dat de hulp van een dierenarts tijdig wordt ingeroepen als een veulen een bepaald ziektebeeld vertoont. <

Volgende maand behandelt Hans van Gils staart- en maneczeem.